

Bollkonst i Göteborg

Av Ulla-Britt Wendel

Foto: Hillevi Nagel

Utanför sitt gamla Ullevi finns den världsberömda "Il Professore" avbildad. Bronsskulpturen av Gunnar Gren skapades av Jan Steen, (1929 – 1997), och fick sin placering 1993.

Det var Göteborgsalliansen, Kanal Göteborg och inte minst Charles Felix Lindbergs donationsfond som bekostade skulpturen. Jan Steen är för övrigt också mannen bakom en skulptur av självaste Lindberg som är placerad på Avenyn. Kanske har du sett den promenerande mannen i brons, iklädd kubb, mitt emot skulpturen av John Ericson (se min presentationsbild här ovan). Charles Felix Lindberg, testamenterade i början av 1900-talet sitt miljonärv till "Göteborgs förskönande" och möjliggjorde därmed att åtskilliga skulpturer i Sveriges andra stad har kunnat finansieras. Nu promenerar han för alltid och har dessutom fått själva platsen uppkallad efter sig.

Men tillbaka nu till den i brons förevigade Gunnar Gren. Jan Steen har här gjort ett sammansatt porträtt av en mästerlig fotbollsspelare och för att få fram det rätta uttrycket har han studerat Grens rörelsemönster i otaliga videoinspelningar av de matcher som han spelade genom åren. Gren ser så glad och nöjd ut där han briljant hanterar bollen som tillfälligtvis vilar på hans underben.

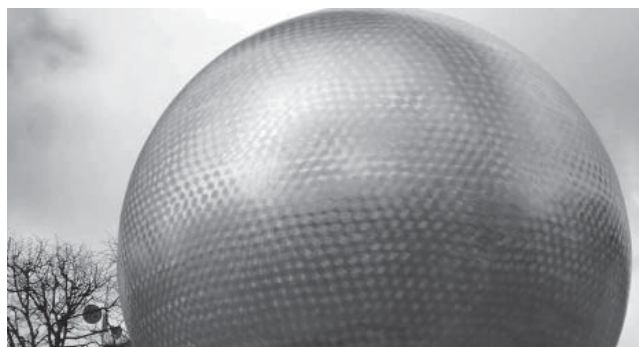
Själv är jag en usel fotbollsspelare men behöver här lyckligtvis bara gå i närkamp med den stela och alldeles orörliga Gunnar Gren. Jag hade naturligtvis varit chanslös om Gren hade varit levande, och i sin krafts dagar.

Fotbollen är här bara en liten detalj av skulpturen men naturligtvis helt avgörande för dess helhet. Det hade varit nästan otänkbart att göra en skulptur av Gren utan en boll. Men det har hänt att brons-bollen helt plötsligt har varit försvunnen. Rubriker i lokalpressen har basunerat ut att ”någon har tagit bollen från Gunnar Gren”. Dubbeltydigt i sann Göteborgshumor-anda. Det har också hänt att hela skulpturen har välts omkull och fått restaurerats. Konstnärernas Kollektivverkstad, som finns vid Klippan i Göteborg, har båda gångerna fått reparera skulpturen och numera är den ännu säkrare förankrad så att ingen snöplog, eller någon illasinnad vandal, kan rubba den från sin sockel.

Efter att ha umgåtts en stund med Gren, och luftkickat några bollar, bestämmer jag mig för att bege mig på en liten bollkonstspaning i Göteborg. För det måste ju finnas fler bollskulpturer att ta del av, tänker jag. Nej, det finns mig veterligt inga fler fotbollsspelare i brons i Göteborg, men jag promenerar några hundra meter bort och stannar till vid Sven Rydells plats utanför nya Ullevi. Där finns ”Kulan i luften”, skapad av formgivaren Jan Wickelgren (1944-). Av rostfritt stål är den tillverkad, och den har en yta som för tankarna till nospartiet av Spirit of St. Louis, flygplanet som gjorde den första soloflygningen över Atlanten i slutet av 1920-talet. Man kan beskriva ytans karaktär som ett fiskfjällsmönster.

”Kulan” var ett beställningsverk, bekostad av SKF, inför Nya Ullevis 25-årsjubileum 1983. Den dag då jag befinner mig här för att fotografera och ta del av ”Kulan” tittar solen fram emellanåt och då blir den

polerade ytan extra tilltalande att se på. Något som inte är lika vackert att betrakta är de plaströr som är placerade under skulpturen och som leder vatten från fontänskålen upp mot ”Kulan”. Ett annat material än plast hade definitivt varit att föredra. Angående vattnet så bör det tilläggas att det är bara då det är ”rätt” säsong som vattnet sprutar upp mot ”Kulan”. Och ”rätt” säsong är det inte den dag som jag befinner mig utanför Ullevi-arenan.

Kring ”Kulan” kan man associera fritt och spåna över den runda formen på skulpturen. Titeln anspelar naturligtvis på en fotboll men också till det faktum att det är just SKF, som ju av göteborgare brukar kallas för Kulan, som bekostat skulpturen. Men varför inte för ett ögonblick betrakta ”Kulan” som en golfboll eller ett klot som kan rullas eller kastas? Den runda formen kan också föra tankarna till en jordglob och man kan ju också fundera över bollens betydelse i ett globalt sammanhang. Visst är bollen ibland något som vi verkligen kan förenas kring? Även om vi inte aktivt utövar någon bollsport kan vi ju alltid vara åskådare. Nåväl, jag bestämmer mig för att fortsätta min spaning en aning västerut. Men jag smälter mina intryck och låter det gå några veckor innan jag återupptar den spaning som kommer att innehålla ytterligare två stopp.

En helt annan dag har jag stämt träff med Berit Lindfeldt (1946-) vid Älvsborgsplan i Majorna. Hon

är skulptören bakom "Boll", som sedan 2005 ligger på gräsmattan en bit ifrån den plaskdamm som under sommartid är full av badande och lekande barn. "Boll" är cirka 2 meter i diameter och har en turkosblå yta med polerade, stora, cirkelrunda "prickar" i form av "ögon" eller speglar. Det är nästan samma färg på "Boll" som på plaskdammens botten.

Det vilar en sorts lätthet över skulpturen. Det hårda material som den är gjord av känns på sätt och vis lite mjukt. Visst kan man betrakta skulpturen som en badboll där den ligger efter att kanske ha blåst i väg från något lekande barn? Det känns inbjudande att gå nära den och att bekanta sig med den lite närmare. På samma gång får man en bild av sig själv genom skulpturens "ögon".

Det är inte alls badsäsong när vi träffas, Berit Lindfeldt och jag, utan en ganska bister dag med snöblandat regn. Det visar sig att "Boll" behöver en liten uppfräschning eftersom det är lite smuts på den. Så en trasa åker fram och Majornabon, tillika skulptören bakom verket, polerar lite på sin skulptur. Eftersom hon bor inom gångavstånd till "Boll"

Berit Lindfeldt och hennes skulptur.

så har hon den också under regelbunden uppsikt. Dessutom ligger hennes ateljé i närheten och trots att hon egentligen passerat gränsen för att betraktas som pensionär arbetar hon fortfarande med sitt konstnärliga skapande. För det här med att vara konstnär är mer än bara ett yrke, påpekar hon. "Det är ett sätt att leva."

Så berättar hon lite om bakgrunden till hur "Boll" blev till.

"Jag har velat koppla ihop den närbelägna Kungsladugårdsskolan med min skulptur. Klotet som form anknyter till det klassicistiska i byggnaden, som jag ser det. På taket till byggnaden återfinns just ett klot. Det är också ett samspel mellan skulpturen och den övriga omgivningen."

Hon berättar också hur befriande det var att få arbeta med färg när hon skapade "Boll". Det är inte så ofta som hennes övriga skulpturer är så färgrika nämligen.

Lindfeldt har många års professionellt konstnärskap bakom sig. Listan på hennes offentliga utsmyckningar runt om i Sverige är lång och i mindre format har hon också skapat skulpturer av möbler, plastmaterial och allehanda vardagsföremål, såsom t.ex. gafflar. Humor och allvar blandas i ett slags unik och mycket personlig konst-poesi. I Göteborg finns det fler utomhus-skulpturer signerade av Lindfeldt. Nära Hjalmar Brantingsplatsen finns t.ex. hennes skulptur "Hising Island", som är en stiliserad bild av ön Hisingen. Den gjordes 1984 och är placerad på sin nuvarande plats sedan 2009.

Så småningom blir det dags att dra vidare men innan jag lämnar "Boll"-platsen förvissas jag mig om att skulpturen inte kan blåsa iväg eller rulla ner i plaskdammen – nej, den är fast förankrad så klart. Men

för mig som betraktare är det just denna känsla av en möjlig rörelse som är det unika med Lindfeldts lekfulla skulptur.

Slottsskogsvallen är min sista anhalt när det gäller min konst-bollspaning och nu är det vår! Vid skulpturen "Bollande flickor" har jag sällskap av Jonna och Maja, som får agera modeller när jag fotograferar. Så jag har nu fyra flickor framför mig, och två

bollar. Innan jag blir riktigt nöjd har åtskilliga poser intagits och den "riktiga" bollen har kastats fram och tillbaka, fram och tillbaka. Jag ser en kontrast mellan de ganska taniga och flickaktiga "bronsflickorna" och de flickor som är av kött och blod. De förstnämnda har en allvarlig uppsyn och de har också ett koncentrerat uttryck i ansiktet. Båda två vill äga bollen och den flicka som har den i sina händer vill till varje pris undvika att den andra får tag i den. När det gäller Jonna och Maja så är det bara på lek alltihop och de tycker det är kul att bli fotograferade den här vackra vårdagen.

Kanske var det gymnastiktruppen Idlaflickorna som inspirerade Stig Blomberg, (1901-1970), skulptören bakom "Bollande flickor" att välja just idrottande flickor som motiv i sin skulpturkonst. På 1940-talet grundades denna gymnastiktrupp där musik, rörelser, dans och lek kombineras med bollar i vackra rörelsemönster. Blomberg var, med början under 1930-talet, ofta sysselsatt med att skulptera barn i pubertetsåldern. Barnen, i grupper om två, är förenade i en gemensam aktivitet eller rörelse. Bredvid "Bollande flickor" finns skulpturen "Tampande pojkar"; två pojkar som brottas. 1951 sattes båda skulpturgrupperna upp vid Slottsskogsvallen. Blomberg har också gjort en skulptur som sedan 1959 pryder fasaden på Sahlgrenska sjukhuset. Den heter "Apolon och Asklepios" och är 12 meter hög.

Så är min bollkonstspaning avslutad och jag summerar mina intryck samtidigt som jag för mitt inre ser Ebba Matz' skulptur "Här" vid Wavrinskys plats. Den runda, röda "knappnålen" hade också kunnat vara med på denna spaning men nu sätter jag ändå punkt för denna gång.

Fotnot: Skulpturerna Boll och Bollande flickor är finansierade av Charles Felix Lindbergs donationsfond.